

ÉLETÜNK

XLII. évf. 9. szám (42. Jg. Nr. 9)

Az európai magyar katolikusok lapja

2010. szeptember

A VALLÁSSZABADSÁG A BÉKE ÚTJA

Ezt a témát választotta XVI. Benedek pápa a béke világnapjára, amelyet január 1-jén ünneplünk 44. alkalommal. Az emléknep témája jövőre a vallásszabadságot emeli ki, amelyet a világ számos részén korlátoznak vagy elutasítanak különböző módokon: a diszkriminációtól a kirekesztésig, továbbá a vallási kisebbségek elleni erőszakig.

A vallásszabadság korlátozásának kifinomultabb módjai közé tartozik a kulturális szinten, valamint a közéleti és politikai részvétel sérülésében történő hátrányos megkülönböztetés.

A vallásszabadság minden ember egyenlő és vele született méltóságában gyökerezik, a változatlan igazság keresésére törekszik, tehát jogosan nevezhető a szabadságok szabadságának. Akkor valósul meg hitelesen, amikor az igazság kereséseként élük meg. Alapvető kritériumot jelent a vallás és megnyilatkozási formáinak megkülönböztetéséhez. Hiteles meghatározása mély értelmet ad ennek az alapvető emberi jognak, kitágítja az emberiség távlatait és az ember szabadságát. Lehetőséget nyújt az önmagunkkal, a másokkal és a világgal való mély kapcsolat létrehozásához.

A II. Vatikáni Zsinat a Dignitatis humanae nyilatkozatban is foglalkozott ezzel a kérdéssel: „Isten törvényének részesévé teszi az embert, aki így az isteni gondviselés szelíd irányítása alatt egyre tökéletesebben megismerheti a változatlan igazságot. Ezért mindenkinél kötelessége, s következőleg joga is a vallási kérdésekben az igazságot keresni, hogy alkalmas eszközök igénybevételevel okosan kialakíthassa magában a lelkiismeret helyes és igaz ítéleteit.” (DH 3.)

Az Istenbe vetett hit mint alapvető emberi jog előfeltétele az átfogó emberi fejlődésnek, és a közjó, valamint a béke előmozdításának a világban. A béke világnapjának témája a béke útjának beteljesítését képviseli, amelyre XVI. Benedek számos alkalommal felhívta az emberiség figyelmét. „Elfogadhatatlan – hangsúlyozza a pápa –, hogy a hívőknek meg kellene tagadniuk önmaguk egy részét, hitüket azért, hogy aktív állampolgárok lehessenek. Sohasem kell Istent megtagadni ahhoz, hogy az ember élvezze saját jogait. Az ember személyiségét nem lehet szétördelni, nem választható szét attól, amiben hisz, mivel hitének hatása van életére és személyiségére.”

(Vatikáni Rádió)

Szűz Mária születése
(Staatsgalerie, Stuttgart)
A pfüllendorfi oltárképet készítő mester

KISBOLDOGASSZONY

Kisasszony, olykor Kisboldogasszony, Szűz Mária születésének emléknapja. Már a XI. században számon tartott ünneplünk, amelynek a középkorban vigliája és nyolcada is volt.

Mária születésének gazdag apokrif hagyományai vannak, amelyek főleg a *Legenda Aurea* és a *Stellarium* révén kódexirodalmunkba is belekerültek (Teleki-, Horváth-, Tihanyi-, Debreczeni-, Érdy-kódex). A Teleki-kódex Anna-legendája elmondja, hogy Szent Annának elkövetkezvén az órája, „a hétnek néminemű keddi szüle. Egészségben szülé az igaz Dávidnak királyi plántáját, ez világnak előtte választott leányt, az édes Szűz Máriát. Miképpen az angyaltul megantottak valának, mert ő vala ez világnak jövendő megvilágosítója és asszonya és tengőrnék csillaga.”

Egy középkori eredetű legenda szerint Kisasszony hajnalán angyalok zengenek a mennyekben. E régi hiedelmeknek jellegzetes népi hajtásai is vannak. Tápén a jámbor hagyományak hódolva, még napjainkban is sok jámbor asszony kimegy Kisasszony hajnalán a Tisza partjára, napköltét várnai. Az időt az olvasó és az *Úrangyala-koszorú*, vagyis tizenkét *Úrangyalából* álló és a *Mária tizenkét csillagú koronája* tiszteletére végzett imádság elmondásával szokták eltölteni. Mint mondják, akinek „érdeme van rá”, az a fölkelő napban megláthatja Máriát. Sugarai rózsát szórnak. Ez a látomás nyilvánvalóan a *Napbaöltözött Asszony* Jelenések-könyvbeli képzetköréből merít, amelyhez újabb fejleményként adódhatott a rózsás mozzanata. Van olyan asszony is, aki Mária alakja mellett bölcsőt is vél látni.

Kisasszony napjára a jámborabb asszonynép másfelé is virrasztással készül. *Somlóvidéki* hiedelem szerint, aki megvárja a napköltét, meglátja benne Máriát. Sümegi öregasszonyok már csak annyit tudnak, hogy a nap legszebben Kisasszony hajnalán szokott fölkelni. A *vásárosmiskeiek* a közeli Ság-hegyre mennek, és ott várakoznak, hogy meglássák a hajnali fényben Máriát.

(Folytatás a 8. oldalon)

ÚJ UTAK, ÚJ ESZKÖZÖK

Írta: Szabó Ferenc SJ

XVI. Benedek új szentszéki szövet, pápai tanácsot létesített az új evangelizáció fellendítésére. Élére Rino Fisichella érseket állította. Ezen eseményekkel kapcsolatos Szabó Ferenc SJ írása, amely a Vatikáni Rádióban hangzott el.

Már a II. Vatikáni Zsinat atyái is tudatában voltak annak, hogy a fokozódó szekularizálódás, a terjedő ateizmus a volt keresztény („nyugati”) világban sürgető feladattá tette az újraevangelizálást, korszerűbb módszerekkel, szembenézve a modern világ kihívásaival. VI. Pál Ecclesiam suam kezdetű körlevele az Egyházban, a nem katolikus keresztények között, a világvallásokkal és a nem hívőkkel folytatandó párbeszédéről meghatározó ihletet adott a zsinati munkáknak. A zsinat kívánsága szerint VI. Pál titkárságokat hozott létre a párbeszéd kibontakoztatására, melyek később pápai tanácsok lettek. II. János Pál is létrehozott egy-egy tanácsot a kultúra és a család evangelizálásának serkentésére. XVI. Benedek az Új Evangelizáció Tanácsát állította fel.

VI. Pál a zsinat befejezésének tizedik évfordulóján tette közzé igen jelentős Evangélium nuntiandi című apostoli buzdítását. A pápa, amikor meghirdette az 1974-es püspöki szinódust, ezeket mondta: „A megváltozott társadalmi helyzet kikényszeríti tőlünk, hogy újragondoljuk módszereinket, és minden erőnkkel új utakat, új eszközöket találjunk, amelyekkel a keresztény üzene-

tet elfogadhatóvá tesszük a mai ember számára. Meg kell értenünk az emberekkel, hogy csak az Evangéliumban találunk választ kérdéseikre: csak belőle meríthetnek erőt, hogy elkötelezzék magukat egymás javára.” Az 1974-es püspöki szinódus irányelvei szerint az evangelizációs munkának kettős hűség a sarokköve: hűség az evangéliumi üzenethez, és hűség az emberiséghez.

Az Evangélium nuntiandi kezdetű szinódusi buzdítás ma is időszerű: minden biztonnal az új tanács is ihletet merít a dokumentumból. 1975 óta több püspöki szinódust tartottak, szaporodtak a bizottságok és a tanácsok, az egyes világrészek főpásztorai is megvitatták az illető földrész evangelizálásának problémáit, mindig szem előtt tartva a zsinat korszerűsödési és megújulási programját. Közben a „keresztény” Európában, és általában a kereszténnyé vált nyugati világban fokozódott a szekularizáció, terjedt az ateizmus.

Mára már megvalósult Karl Rahner teológus „jósolata”: a „diaszpóra-kereszténység”. Egyes európai országokban a hívő keresztények már csak kis szigeteket alkotnak a nem hívők vagy muzulmánok tengerében.

(Folytatás a 6. oldalon)

KRISZTUS LEGYEN ÉLETÜNK KÖZÉPPONTJÁBAN

Cserháti Ferenc, a külföldi magyarok lelkipásztori szolgálatával megbízott esztergom-budapesti segédpüspök július 4-én a müncheni Damenstift-templomban a bérmálás szentségében részesítette a Münchener Magyar Katolikus Misszió tizenöt tagját. A szentmise végén jubileumi gyertyákat áldott meg a Misszió fennállásának 65. évfordulója alkalmából. A gyertyák a Misszióhoz tartozó közösségek híveit hívatottak figyelmeztetni a szép jubileummal járó kötelezettségre.

re: Istennek hálát adni, és közbenjáró imában kérni a további segítséget.

Cserháti püspök kérte a megbérmáltak és a hívek, hogy Krisztust állítsák életük középpontjába, és a ránk áradó Szentlélek segítségével hiteles keresztényekként éljenek a világban. Kifejezte reményét, hogy az ünnepi szentmise és a jubileumi év megerősíti a külföldön élő magyarokat önanonosságuk megőrzésében és hitükben.

Merka János plébános

A müncheni bérmálkozók és a hívek Cserháti Ferenc püspökkel

A SZEGÉNYSÉG ÉS A KIREKESZTETTSÉG ELLEN

Csúcsalálkozó Brüsszelben

A szegénység és a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem 2010-es európai évének témájáról tanácskoztak július 19-én Brüsszelben. A megbeszélésen az EU 14 országának több mint húsz vallási vezetője vett részt keresztény, zsidó, muzulmán, szikh és hindu részről. A katolikusokat Erdő Péter bíboros, a CCEE elnöke; Adrianus van Luyn püspök, a COMECE elnöke; Stanislav Zvolensky érsek, a szlovák püspöki konferencia elnöke és Flaminia Giovanelli, a Iustitia et Pax Pápai Tanács titkárhelyettese képviselte. A találkozáson az Európai Bizottság adott otthont. Az alábbiakban Erdő Péter bíboros beszédét közöljük.

Az idei évben különös figyelemmel foglalkozunk a szegénység problémájával. Örom számomra, hogy az Európai Unió vezetői és a Katolikus Egyház képviselői között éppen ebben a témában kerül sor megbeszélésre.

Küzdeni kell a szegénység ellen, de nem a szegény emberek ellen. Akkor tudjuk igazán komolyan venni ezt a különbségtételt, és hatékonyan szembenézni a szegénység problémájával, ha világot látjuk a mögöttes rejlő mély antropológiai kérdést.

Lehet ugyanis a szegénységet úgy megközelíteni, ahogyan azt a római jog egyes középkori magyarázói tették (Bart. ad Dig. 48.2.8.), akik szerint az volt szegény, akinek az összes vagyona nem érte el az ötven aranydukát értéket. Mai szóval: akinek nem volt a tulajdonában ötezer eurónál több anyagi érték. Ebből világosan látszik, hogy ez a szegénységnek rendkívül formalista megközelítése volt, amely a magántulajdon fogalmához kapcsolódott.

Csak hogy az ember életéhez közvetlenül nem a tulajdonosi jogviszony meg a számokban kifejezhető értékek szükségesek, hanem a megfelelő élelmiszer, lakás, ruházat, a tiszta ivóvíz, a tiszta levegő, az egészségkárosító hatásoktól mentes környezet, és amennyire csak lehet, az egészség – fizikai és pszichikai értelemben egyaránt. És szüksége van az embernek szociális vonatkozásokra is, kapcsolatokra más emberekkel, őt elfogadó, szerető emberi közösségre. Ezért is volt szokás a szociális jótékonyág nagy szentjeinek életrajzában nem elsősorban azt hangsúlyozni, hogy az illető mennyi élelmiszert vagy adományt osztott ki, mennyi hajléktalant vagy beteget fogadott be, hanem sokkal inkább azt, hogy szerette a szegényeket.

A nagy szociális ellátórendszerek sok országban egyre nehezebben teljesítik feladataikat, mégis bizonyítékai annak, hogy az európai társadalmak intézményesen is gondoskodni akarnak a leginkább rászoruló emberekről. Am az intézményrendszer önmagában, még

ha jól működik is, nem tudja teljesen pótolni a személyes szeretet kifejezését és azt, hogy a rászoruló ember is a mi közösségünkhez, mintegy a mi családukhöz tartozik.

Egyházunk szociális tanítása szerint az emberiség és minden ember Isten szeretete folytán létezik. Ez az a szeretet, amely minket a másik ember elfogadására és szeretetére indít. Ezért van az, hogy Egyházunk – éppen a hit alapján – ma is igyekszik az önfeláldozó tevékenységre szociális területen, mégpedig nemcsak intézményes segítség, hanem személyes kapcsolatépítés és nevelés útján is. Az Egyház tehát olyan humanizmusról akarja felhívni a figyelmet, amely – Az Egyház társadalmi tanításának kompendiumát idézve – „megfelel Isten történelmi szeretetvének. Ez átfogó és szolidáris humanizmus, mely alkalmas rá, hogy olyan új társadalmi, gazdasági és politikai rendet eredményezzen, amely minden emberi személy méltóságára és szabadságára épül.” □

Erdő Péter bíboros július 18-án ellátogatott a belga főváros Magyar Házába, ahol Havas István brüsszeli magyar lelkészrel közös szentmisét mutatott be. A főpásztor a liturgiát követően a kápolnában találkozott a magyar hívekkel

KRISZTUS SZIKLÁJÁHOZ KAPCSOLTA CSALÁDJA ÉS NEMZETE SORSÁT

Szentmise és Szent Jobb-körmenet Budapesten

Szent István máig aktuális örökségének az a legnagyobb értéke, hogy szent királyunk jól, bölcsen hitt és alapozott – mondta Erdő Péter bíboros a Szent István-bazilika előtti téren augusztus 20-án bemutatott ünnepi szentmisén. A szertartáson jelen volt Julius Janusz apostoli nuncius, és a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tagjai. Az ünnepi szentmise vendége volt a hazánkban tartózkodó Fouad Twal jeruzsálemi latin pátriárka, Bernard Bober kassai érsek, valamint a testvéregyházak képviselőitén Márkus Mihály református és D. Székely Imre evangélikus püspök. Részt vett az eseményen Schmitt Pál köztársasági elnök, Orbán Viktor miniszterelnök, Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, Baka András, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, valamint a politikai és közélet több szereplője.

A szentmisén részt vett az az öt-száz gyermek is, akik az árviz sújtotta területekről érkeztek a fővárosba az ünnepre. A szertartás kezdetén Erdő Péter megáldotta az új kenyeret, amelyet a gyermekek vittek az oltárhoz.

Szentbeszédében Erdő Péter bíboros Szent István gazdag örökségéből ezúttal az igazságos ember, az igazságos uralkodó példáját emelte ki, rámutatva arra, hogy az igazságosságnak ma is fontos szerepet kell kapnia a nemzet életében. Szent István egy magasabb rendű igazságosság felismerésével találta meg az emberek közötti igazságosság mértékét is. A társadalmi igazságosságra ma is tudatosan és elszánt szeretettel kell törekedni – fogalmazott.

Igazságosságra az idősebb nemzedékek íránt, akik egész életük során azért nem kapták meg munkájuk ellenértékét, mert az állam – úgy mond – garantálta nekik öregségük és betegségük esetére a teljes ellátást és gondoskodást. Ha valaki becsületesen dolgozva élte le az életét, aligha mondhatjuk a szemébe, hogy ezeket a szolgáltatásokat ő már nem kapja, mert ez nem korszerű, vagy nem gazdaságos, vagy nem fér bele valamilyen előre meghatározott keretszámba. De szükséges az igazságosság a fiatalabbak iránt is. Különösen az anyaság és a családi élet teremt olyan értéket, amely a bér munka fogalomvilágában nem jelenik meg, de amelytől népünk élete, testi-lelki egészsége, jövője függ. Bizunk abban, hogy mindezekben a kérdésekben az igazságosság és a szolidaritás eszménye érvényesülhet – mondta Erdő Péter bíboros, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke.

Egyházi és állami vezetők a Szent Jobb-körmeneten

Szent István igazságossága népe iránti különös szeretetében is megnyilvánult. Máig aktuális örökségének az a legnagyobb értéke, hogy jól, bölcsen hitt és alapozott. Hogy Krisztus sziklájához kapcsolta családját és nemzete sorsát. Hogy a keserű tapasztalatok ellenére is belépett a nyugati világ népeinek közösségébe, mégpedig nem pusztán alkalmi, politikai számításból, hanem őszinte, hívó meggyőződésből. Ugyanakkor nemcsak modernizálni, nemcsak legjobb eszményei szerint átalakítani akarta ezt az országot, hanem meg akarta őrizni népünk kultúráját, hagyományait, sajátos arculatát is.

Szent István halála után, a magyar nép történelme során többször tűnhetett úgy, hogy szent királyunk tévedett – az elmúlt ezer év azonban őt igazolta. „Ennek köszönhetjük, hogy ma itt együtt lehetünk. Ez volt Szent István legnagyobb tette, ezt kell ünnepelnünk, ezért kell hálát adnunk” – fejezte be beszédét Erdő Péter.

A Szent Jobb-ereklét a körmenetben a szerzetesrendek, a papság, a plébániák képviselői, a meghívott vendégek követék, a menet a hagyományos útvonalon haladt. A szentmise a magyar és a pápai himnusz eléneklésével ért véget.

Magyar Kurír – Fotó: Mudrák Attila

VISSZATÉRTEK A MINORITÁK NAGYBÁNYÁRA

Páduai Szent Antal ünnepén a Szent Miklós-templom előtti téren szentmise keretében köszöntötték Schönberger Jenő püspököt a Nagybányára visszatért minorita testvéreket.

Nagybányán már a XIV. század második felében volt kolostora a minoritáknak, de a XVI. század közepe táján a török hódítás és a vallási villongások napjaiban elpusztult. A ma is fennálló kolostor eredete 1692-re vezethető. 1703. augusztus 14-én Rákóczi hadai elfoglalták Nagybányát, és mivel azt hitték, hogy a minoriták a németeket támogatják, elűzték őket. A kolostor és a templom a város ostromakor leégett.

1710 végén küldték Nagybányára a 27 éves, nagyra hivatott Kelemen Didák

minoritát. Fáradozásának gyümölcseként újra fellendült a szerzetesi élet. Tanítás, betegápolás, evangelizálás területén nagy érdemeik vannak.

Az utóbbi ötven év viszontagságai után, bár a renkház törvényes visszaadása még várat magára, a minorita testvérek visszatértek Nagybányára. Schönberger Jenő a szentmise elején köszöntötte az odaérkezett Bogdan Florin Gheorghij OFM Conv., Lăcăuș Ștefan OFM Conv. és Matieș Stănică OFM Conv. minorita testvéreket, majd köszönetet mondott Kalna Zsolt magyar és Emilian Catalin román provinciálisnak, hogy a minoriták visszatérhettek.

A ferences Páduai Szent Antalra hivatkozva a püspök homíliájában el-

mondta: a fennmaradt írásokból három vonalat figyelhetünk meg, amelyek a teológia tanítását áthatják: Szent Antal arra tanít, hogy a keresztény ember kell, hogy terjezse a Krisztus-hitet a világban; Isten segít, bármilyen helyzetben; s végül a püspök a Szűz Máriára vonatkozó tanítást jellemezte meg: Szent Antal a bűnösök menteváraként mutatja be a Szűzanyát.

A szentbeszéd lezárásakor Schönberger Jenő püspök visszatért a bevezetőben említett bibliai idézethez: „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés”.

A szentmise végén megszentelte a lióliomokat. A misét követően a Szent Antal-erekléle előtt imádkoztak a hívek.

(Szatmári Egyházmegye)

A MAGYAR ELNÖK A PÁPÁHOZ KÉSZÜL

Várhatóan szeptemberben találkozhat XVI. Benedek pápával Schmitt Pál köztársasági elnök. Az Új Emberek adott interjújában az új köztársasági elnök elmondta: „Úgy tűnik, szeptemberben módom lesz el látogatni a Vatikánba, miután hivatalos látogatást tesznek valamennyi szomszédos országba, ahol magyarok is élnek.” Schmitt Pál közölte: a vatikáni magánkihallgatáson a pápa áldását kéri majd a magyar emberekre és államfői munkájára. Az elnök azt is elmondta: beiktatása óta már találkozott Erdő Péter bíborossal, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnökével, és segítséget kérte munkájához.

Floridai levél

GURULÓ
TANTERMEK

A tanterem valóban gurulnak. Hétről hétre a reaktivált öreg, rázós iskolabuszok viszik a tanulókat a napi feladat színhelyére. Sarasotának rendkívül széles köru az iskolán kívüli népművelési programja. Az idegen nyelvtől a főzésig, a barkácsolástól, történelemtől, sporttól a csillagászatig minden belefér. A guruló tanterem, hivatalosan a classes on wheels, ennek egyik szerény, de fontos ágazata. Meghatározott napokon az öreg busz zötyög a általában nyugdíjas diákokat a nap témájú szolgáló helyre. A cél: megismertetni a város és környéke számos olyan rejtett kincsét, melyről legtöbben vagy nem hallottak, vagy nem tartottak elég fontosnak. Az érdekes célpontok között szerepel a város legöregebb, sokat látott háza, és a falai között otthonra talált szövő-fonó társaság.

Az 1870-es évek vége felé megérkezett az akkor még alig létező Sara Sotába a gazdag buffalói hajóépítő, Alfred Bidwell és családja. 1882-ben már állt a házuk, és (ő, emberi természet!) a maréknyi új telepes a következő esztendőben összefogott, és egyesítetelt alapított, azaz a céllal, hogy megakadályozzon minden további teledést. Sara Sota, az őserdő, szunyogostól-aligátorstól, csak az övek maradjon! Esküdt ellenségüknek pedig kikiáltották a helyi postamestert, aki sikeresen foglalkozott telkek eladásával. Gyűlöletük, irigységük oda fajult, hogy Bidwell vezetésével, és éppen 1884 karácsonyának szent estéjén elhatározták, cselekszenek. Az ellenséget elteszik láb alól. És mivel akkoriban az emberek sok beszéd helyett inkább cselekedtek, két nappal később agyonlőtték a szerencsétlen. Az eseményt könnyű volt visszapörgetni. A pisztoly jellegzetes hangja tulajdonosához, Bidwellhez vezetett. Bidwellt mint az összeesküvés tagját először kötél általi halálra, majd az ítéletet megváltoztatva három évre ítélték.

Bidwell felesége eladta a házukat, és örökre elhagyta Sara Sotát. Évtizedek folyamán több tulajdonosa volt a házának. És mivel a telkek, amelynél akkor állt, hol út, hol iskola, vagy egy társasház építésére kellett, a tulajok felpalcoltak és továbbhúzták. Sara Sota pedig nőit, terjedt és Sarasotává változott. A ház történetében lett volna egy nyugodt időszak, egy 99 évre kötött szerződés révén. Igen ám, de a telék tulajdonosa rövid három év elteltével felmondta a szerződést. A ház továbbállt.

Szerencsére minden bolyongás egyszer véget ér. A város, szervezetek, nagyvonalú adakozók és a Sarasota Megyei Történelmi Társaság összefogásából a házat egy szép kora hajnalon, amikor még nem állt be a nyüzsgő forgalom, a rendőrség, tűzoltók és egy speciális szállító cég bevonásával elvontatták mai helyére. Mellé került egy vele egykorú kis templom, hitesezen bizonyítván egy semmiből kinőtt város kezdeti korszakát.

Ma ez ad otthon a Sarasota Megyei Történelmi Társaságnak és egy szövő-fonó klubnak. Szorgalmasan hajtják a rokkákat, pörögnek az orsók, születnek a különböző finomságú selyemszálak is. Csattog a patinás szövőgép, alakuloban egy tradicionális mintát mutató szép anyag. A kurta múltú városban gondosan őrzik a hagyományokat.

Bitskey Ella, Sarasota

PAPI SORS ANNO 1961

A napokban kezembe került egy interjúkötet, amely lényegében két rokon, Somogyváry Mária és unokatestvére, Somogyváry Vilmos beszélgetéseiből állt össze. A könyvben két sokat szenvedett ember összegzi a gulágon, illetve a hadifogságban szerzett szomorú tapasztalatait, és a baljós kilátások ellenére is igyekszik reménykedni a békésebb, derűsebb korszak beköszöntében. A mélyen őszinte beszélgetésekből kiténik, hogy a közismert író, Somogyváry Gyula leánya miért és miként töltött tíz évet Szibériában, unokaöccse pedig hogyan élte meg hadifogságként a Szovjetunióban eltöltött időt, hazatérte után pedig a Rákosi majd a Kádár nevével fémjelzett korszakot. Míg Máriának büntetése letöltése után, 1955-ben sikerült egyenesen az akkori Nyugat-Németországba mennie, az unokatestvér még a szabadságharcban való részvétele után sem gondolt a menekülésre, amiért könyörtelenül meghurcolták.

Az interjúkötet alapjál szolgáló sokorás beszélgetés ugyan főleg a két fél szomorú élményeinek feltárására összpontosul, azonban a háttérben felvillan Somogyváry Vilmos bátyjának, Bélának a sorsa is. Ő ferences szerzetes lett. Novíciusévet Szécsényben töltötte, a teológiai főiskolát pedig Gyöngyösön végezte. Felszentelése után Szegedre került, ahol rendje 1948 szeptemberében engedélyezte a beiratkozást a bölcsészkar magyar-történelem szakára. Mivel kiterjedt ismeretségi köre volt, a Demokrata Néppárt szívesen vette aktív támogatását, sőt még szónoknak is felkérte szegedi tömeggyűlésein. A később emigrációba kényszerült Barankovics István által vezetett Demokrata Néppárt Szegeden az országos átlagot is felülmúlva előretört az 1947-es választáson. A kommunista párt által irányított belügyminisztérium a rendőrséget használta fel mindazok megfélemlítésére, akik szembeszálltak

a szovjet szuronyok védelme alatt formálódó marxista diktatúrával. Így került a fiatal ferences szerzetes is a politikai rendőrség érdeklődésének középpontjába. Fondorlatos módon vetették ki hálojukat a köztisztviselőkből álló papra, akihez számos fiatal járt hittanra. A lányos szülőket beidéztek az őrszobára, és azt kezdezték tőlük, hogy 14-15 éves lányok milyen kapcsolatban áll a pappal. Erről a szülőkről írtak a szerzetes is, aki őszinte felhőborodásában 1948. február 18-án bement a szegedi rendőr-főkapitány-

Somogyváry Béla, P. Hetényi

ságra, és követelte a vádak tisztázását. Erre egyszerűen letartóztatták, és szemérettel vitették a Demokrata Néppárt mellett 1947. december 31-én mondott – úgymond – lázító beszédét. A koholt vádak alapján lefolyt perben két évre ítélték – de amikor 1950 tavaszán elérkezett szabaddululásának ideje, az ÁVH egyszerűen visszatartotta, és csak további két év után, 1952 karácsonyán engedte szabadon. Utolsó hónapjai a hírhedt internálótáborban, Kistarcsán töltötte, ahol nagybátyját, az író is – lényegében haláláig – fogva tartották. Az időközben megnősült öccsének és fiatal sógor-nőjének a hatósági tilalom ellenére is sokat mesélt meghurcolásáról, a fogságban töltött 59, borzalmakkal teli hónapról, kérve azonban, hogy ezt senkinek se adják tovább. A szabadon engedés persze ebben az időben nem jelentette a szabadságot, és így Bélát sem vehették vissza a ferences rendbe, hanem egyházi adó beszedőként tengethette napjait. A Nagy Imre-féle enyhülés számára is kedvező fordulatot jelentett: engedélyezték a budapesti le-

teledést és a tanítást a rendszentendrei gimnáziumában. Az 1956-os szabadságharc eltiprását követő időkben még nagyobb lendülettel vetette bele magát a rászoruló gyámolításába, IKKA-csoportokat és pénztámogatást szervezve a megtorlás áldozatai számára. A kemény diktatúrát az 50-es évek végére a lassú enyhülés váltotta a fel; az állam egyezkedni kívánt az Egyházzal is, ehhez azonban a feltételeket maga akarta megszabni, ezért a főpapak megfélemlítésére ismét börtönbe zárt több lelkes, fiatal papot. Somogyváry Bélát közvetlenül még nem támadták, de 1961 tavaszán ismételtlen beidéztek a rendőrségre, ahol „hosszan elbeszélgettek vele”. Az általa vezetett önképzőkört illegális szervezkedésnek minősítették, két diákját pedig őrizetbe vették. Érezte, hogy az állambiztonsági szervek lassú bekerítésére, felőlérésre készülnek, ezért levelet írt a rendőrségnek, és a nyomozati anyagok tudatos összemosisásával, valamint hamis vádak kiagyaltásával vádolta őket. Miután a levél másolata eljutott rendfőnökéhez, az rávette őt, hogy vonuljon be ideggyógyászati kezelésre. Ott közel egy hónap alatt nagyjából rendbe hozták ugyan, de miután visszatért a rendházba, a rendőrség naponta beidézte kihallgatásra. Idegei ekkor alighanem végképp felmondták a szolgálatot, és úgy döntött, csak halálával tud tiltakozni a céltudatosan összeférelt vádakkal szemben. Az ügyében később magányozást folytató Faddy Ottmár atya megtudta, hogy a rendszeres beidézések célja az volt, hogy besúgásra kényszerítsék. Az állambiztonsági szervek feltehetően neki is szerepet szántak abban az 1961 őszi lefolytatott perben, amelyben több mint havan, főleg ifjúsággal foglalkozó papot ítélték börtönbüntetésre.

A kommunista politikai rendőrség állandó zaklatásának hatására 1961. július 13-án öngyilkosságot követett el.

Vincze András

AMIKOR A PÁPA
SZABADON BESZÉL

Így mondja a magyar nyelv, „szabadon beszél” valaki, ha nem kötött szöveget mond el, nem emlékezetből szól, vagy éppen nem leírt szöveget olvas. Nos, XVI. Benedek pápa ilyen értelemben „szabadon beszélt” a papjai előtt a Jezus Szíve ünnepének vigíliáján, a pápi év lezárásakor tartott imavirrasztás során, június 10-én, csütörtökön késő este a Szent Péter téren.

Égészen megszokott és természetes, hogy a pápák előre leírt beszédeket mondanak el, nemcsak tevékenységük hivatalos közéleti fórumain, hanem a liturgikus élet összes eseményein. Ilyenek a pápai homíliák (omelie), a különféle alkalmakkor mondott pápai beszédek (discorsi), a szerdai általános kihallgatások katekizisei (catechesi), a pápai imádságok (preghiere). Érthető ez a gondos felkészültség! A pápák minden szava hivatkozási forrás, mely eligazítást, pontosítást, értelmezést a hit és az erkölcs világában, mérték: „Roma loquitur”, Roma beszél és az Egyház hallgatja ezt a beszédet. Jelzés is ez a beszéd a teológiai fejlődés számára, hogy Isten igazságai mind pontosabban nyervek megfogalmazást. De érthető módon figyel az egész világ erre a római „fehér hangra”, mert akármennyire is nem ért vele egyet, egyet nem tehet meg, hogy eltekintsen tőle.

Másfelől a „szabadon beszél” kifejezésnek van egy nem formai, hanem pszichés oldala: amikor a rétor nemcsak a leírt szó kötelekétől szabad, hanem belülről is az, hogy azt mondja, amit gondol, amit talán az adott pillanatot sugall.

A prédikációnak van egy ilyen „karizmája”: friss és eleven tud lenni, ott születik a fordulata a helyszínen, tud olvasni és érteni az emberek szeméből, bátorit, ha kell, de bátoritást is kap, mert interaktív. Egyfajta kiszolgáltatottság ez, de mindig nyitott a Szentlélek kezdeményezéseire. Valami ilyesmit lehetett tapasztalni Benedek pápa „beszélgetése” során. A műfaj, a „colloquio” eléggé ismeretlen a pápai megnyilvánulások világában. A „cum loqui” az együtt-beszélgetést jelenti, a „dia-logein”-t, és ez már párbeszéd.

Amikor a Péter-utód nem tanítja a világot, hanem beszélget vele. Gondolom, neki is új, amikor ezt tapasztalja. Papok veszik körül a püspököket. „Episcopos plebi Dei”, Isten népének püspöke beszélget övével. A megnevezés a római Santa Maria Maggiore-bazilika apszisának győzelmi ívén, középpont olvasható, az ötödik századból, az Efezusi Zsinat után! És ez a pápi nép szeretettel és bizalommal veszi körül Róma püspökét, kérdezi a saját problémáiról, és hallgatja, és meg is hallgatja.

Benedek pápa nyilvánvalóan előre megkapta a kérdéseket, és volt alkalma azokat otthon végiggondolni. Erre utal az a pár fehér papírlap, melyet a colloquio megkezdése előtt titkára adott a kezébe, és amelyet egészen végig a kezében is tartott. De nem nyitotta ki, hanem „szabadon beszélt”. Olvassuk ezt a szabadon mondott pápai beszédet, melyek mégis megfontolt és átgondolt szavak, ahogy azt Isten pápi népe ott a Szent Péter téren elvárta a püspöktől.

Vértesaljai László SJ

Németországban 70 cent névértékű bélyeget bocsátottak ki Kalkuttai Boldog Teréz anya születésének 100. évfordulóján. A német gazdasági minisztérium így kíván tisztelni a szegények, betegek és elhagyottak pártfogója előtt.

